

Рекомендована д. біол. наук, проф. І. М. Кліщем

УДК 378.147:37.041/022:615:54

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ХІМІЇ

©І. Р. Бекус

Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Резюме: проаналізовано, що самостійна робота студентів, підходи до якої потребують докорінних змін, є основою вищої освіти, важливою частиною процесу підготовки фахівців. Саме організації самостійної роботи приділяють значну увагу у вищих навчальних закладах в цілому та на кафедрі фармацевтичної хімії зокрема.

Ключові слова: самостійна робота, кредитно-модульна система, Болонський процес.

Вступ. Обов'язковим компонентом навчального процесу є самостійна робота, ефективність якої визначає якість професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах [2]. Таким чином, за наявності бажання до навчання і самодисципліни студенти мають більше часу і можливостей для самостійної роботи. Саме самостійна робота є основою освіти, яка створює базу знань [4]. Самостійна робота ставить за мету розширення і закріплення знань та умінь, що здобуваються студентом на традиційних формах заняття. Важливим є забезпечення студента необхідними матеріалами для того, щоб перетворити самостійну роботу у творчий процес [2]. З огляду на це, студенти нашої кафедри користуються електронними виданнями та лекційними матеріалами викладачів. Як складне педагогічне явище, самостійна робота (СР) – це особлива форма навчальної діяльності, спрямована на формування самостійності студентів і засвоєння сукупності знань, вмінь, навиків, що здійснюється за умови запровадження відповідної системи організації всіх видів навчальних занять. Мета самостійної роботи студентів – формування самостійності як риси особистості і засвоєння знань, умінь, навиків.

Методи дослідження. Самостійна робота студентів – це набуття додаткових знань, перевірка отриманих знань на практиці, вироблення фахових та дослідницьких вмінь і навичок. Самостійна робота студентів включає читання (робота з підручником та іншими навчальними посібниками), відеострічка, слухання, конспектування, вправи, рішення задач і проблемних ситуацій, дослід, експериментування.

Результати й обговорення. Для сучасного стану розвитку національної вищої освіти характерні модернізація і реформування, спрямовані на приєднання до Болонського процесу з ме-

тою входження в європейський освітній і науковий простір.

Болонський процес – це здійснення структурного реформування вищої освіти, зміна освітніх програм, форм і методів навчання, контролю й оцінювання навчальних досягнень студента для підвищення якості освіти, спроможності випускників вищих навчальних закладів працювати на європейському ринку праці. Він ґрунтується на цінностях європейської освіти і культури й не нівелює національних особливостей освітньої системи України [5].

Для студента – майбутнього фахівця – важливо не лише осмислити й засвоїти інформацію, а й оволодіти способами її практичного застосування і прийняття рішень. За таких умов зменшується частка прямого, ззовні заданого інформування, і розширюється застосування інтерактивних форм і методів роботи студентів під керівництвом викладача та повноцінної самостійної роботи в лабораторіях, читальних залах.

Модернізація навчального процесу в руслі вимог Болонської декларації передбачає значне збільшення обсягів самостійної роботи студента (до 50 – 60 %) та індивідуалізацію навчання.

Однією із провідних форм організації процесу навчання у вищому навчальному закладі є самостійна робота студентів. Самостійна робота студента (СРС) – це самостійна діяльність студента, яку науково-педагогічний працівник планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача без його прямої участі.

Під час вивчення навчальної дисципліни використовують такі види самостійного навчання студента:

– слухання лекцій, участь у семінарських заняттях, виконання практичних і лабораторних робіт;

– відпрацювання тем лекцій та семінарських занять, виконання практичних і лабораторних робіт студентами заочної форми навчання (ЗФН);

– підготовка рефератів і курсових робіт, написання дипломної роботи;

– підготовка до модульного контролю та іспитів;

– робота з літературою та ін.

Кожен із зазначених видів потребує від студентів наполегливої самостійної праці [1].

Студентам першого курсу потрібно адаптуватися до самостійної навчальної роботи, оскільки у школі не передбачено такого виду роботи. Тому студенти-першокурсники мають пристосуватися до умов життя і діяльності у вищому навчальному закладі. Для цього тут необхідна цілеспрямована педагогічна допомога викладачів. Це, насамперед, уважне ставлення до студента, який відчуває психологічний дискомфорт, незручність, ніяковість, невпевненість.

Щоб самостійна робота була ефективною, студент має глибоко усвідомити її необхідність, мету й подальшу користь для себе. Обов'язкові умови успішного виконання СРС: точне і конкретне визначення завдання, його вмотивованість, наявність і знання студентом методики виконання, терміни, форми і види контролю, надання консультативної допомоги з боку викладача.

Матеріали для самостійної роботи, його обсяги добирає викладач, він же визначає графіки, терміни виконання, форми контролю. Розробляє систему завдань, теми рефератів, курсових, кваліфікаційних, дипломних робіт, методичні рекомендації та інструкції, списки обов'язкової і додаткової літератури.

СРС є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом під час позааудиторної

навчальної роботи. Метою СРС є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасної моделі фахівця вищої кваліфікації [3]. Зміст самостійної роботи студента у форматі дисципліни «Медична хімія», «Біологічна та біоорганічна хімія» визначається навчальними програмами, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота студента забезпечує підготовку до поточних аудиторних занять [6].

На кафедрі фармацевтичної хімії форми СРС є наступними – підготовка до поточних аудиторних занять, вивчення обов'язкової та додаткової літератури, текстів лекцій, виконання домашніх завдань, підготовка до семінарських (практичних, лабораторних) занять, контрольних робіт та інших форм поточного контролю, активна участь у різних видах аудиторних занять. Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з дисциплін «Медична хімія» і «Біологічна та біоорганічна хімія» може виконуватися у бібліотеці, навчальних кабінетах і лабораторіях, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах. Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідної наукової літератури. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання передбачають й засоби самоконтролю, а саме тести, пакет контрольних завдань і т. ін.

Висновки. Сучасний практичний педагогічний досвід свідчить, що організація самостійної роботи студентів і зокрема в умовах кредитно-модульної системи навчання, вимагає інноваційних підходів, теоретичним підґрунтям яких має бути особисто орієнтована освіта.

Література

1. Алексюк А. А. Педагогіка вищої освіти України, історія. Теорія / А. А. Алексюк. – К., 1998.
2. Місце та роль самостійної роботи студента в кредитно-модульній системі організації навчального процесу / В. М. Ждан, В. М. Бобирьов, О. В. Шешукова [та ін.] // Медична освіта. – 2011. – № 2. – С. 52–54.
3. Зайченко І. В. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / І. В. Зайченко. – Чернівці, 2003.
4. Ковальчук Л. Я. Результати реалізації концепції роз-

витку Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського на шлях його входження у світовий освітній простір / Л. Я. Ковальчук / Медична освіта. – 2011. – № 2. – С. 12–19.

5. Ніколаєнко С. М. Стратегія розвитку освіти України: початок XXI століття / С. М. Ніколаєнко. – К.: Знання, 2006.

6. Чайка В. М. Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: навчальний посібник / В. М. Чайка. – Тернопіль: Астон, 2002.

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА НА КАФЕДРЕ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ХИМИИ**И. Р. Бекус***Тернопольский государственный медицинский университет имени И. Я. Горбачевского*

Резюме: проанализировано, что самостоятельная работа студентов, подходы к которой нуждаются в существенных изменениях, является основой высшего образования, важной частью процесса подготовки специалистов. Именно организации самостоятельной работы отводится немалое внимание в высших учебных заведениях в целом и на кафедре фармацевтической химии в частности.

Ключевые слова: самостоятельная работа, кредитно-модульная система, Болонский процесс.

STUDENTS' INDIVIDUAL WORK IN THE CONDITIONS OF CREDIT-MODULAR SYSTEM OF EDUCATIONAL PROCESS ORGANIZATION AT THE DEPARTMENT OF PHARMACEUTICAL CHEMISTRY**I. R. Bekus***Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky*

Summary: in this article was analyzed that students' individual work, which approaches require radical changes, is the basis of higher education, an important part of the process of training. The considerable attention is given to this organization of individual work in higher educational institutions in general and at the Pharmaceutical Chemistry Department in particular.

Key words: individual work, credit-modular system, Bologna process.